

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Noordwesttangent Leeuwarden

12 juni 2003

1101-99

ISBN 90-421-1162-3
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. OORDEEL OVER HET MER	2
2.1 Algemeen	2
2.2 Toelichting op het oordeel	2
2.3 Tot slot.....	3
3. OVERIGE OPMERKINGEN OVER HET MER MET AANBEVELINGEN VOOR DE BESLUITVORMING.....	4
3.1 Cultuurhistorie en natuur.....	4
3.2 Maatregelen rond Leeuwarden.....	5

1. INLEIDING

De provincie Fryslân heeft het voornemen een nieuwe wegverbinding ten noordwesten van Leeuwarden aan te leggen. De 'Noordwesttangent Leeuwarden' zal de provinciale wegen N357 en N383 verbinden. De nieuwe weg moet het gebied ten noorden van Leeuwarden op de A31 en de A32 ontsluiten. Hoewel de activiteit niet onder de m.e.r. (milieueffectrapportage)-plicht valt is gekozen voor een vrijwillige m.e.r.-procedure, voornamelijk vanwege de invloed van de activiteit op het landschap.

Bij brief van 25 maart 2003 ¹ heeft de provincie Fryslân de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het opgestelde milieueffectrapport (MER). Het MER is op 25 maart 2003 ter inzage gelegd². Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel informatie bevat over de inhoud van het MER die van belang is voor de besluitvorming.

Op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wm toetst de Commissie:

- aan de richtlijnen van het MER⁵, zoals vastgesteld op 8 november 2000;
- op eventuele onjuistheden⁶;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER⁷.

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de wettelijke vereisten en de richtlijnen en gaat zij na welke onderdelen van het MER in aanmerking komen voor een positieve vermelding. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij het besluit over het vaststellen van het tracé van de Noordwesttangent. Is dat naar haar mening niet het geval dan betreft het een *essentiële tekortkoming*. De Commissie zal dan adviseren tot een aanvulling. Overige tekortkomingen worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

⁴ Zie bijlage 4 voor een lijst hiervan.

⁵ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁶ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁷ Wm, artikel 7.10

2. OORDEEL OVER HET MER

2.1 Algemeen

De Commissie is van oordeel dat **de essentiële informatie in het MER aanwezig** is. Er is daardoor goede en bruikbare informatie beschikbaar gekomen om het milieubelang een volwaardige plaats te kunnen geven in de besluitvorming. Het MER is inzichtelijk opgezet en geeft een goede beschrijving van de voorgenomen activiteit, van de alternatieven en van de effecten daarvan op het milieu. Met name de publiekssamenvatting geeft, op een toegankelijke manier, veel informatie.

2.2 Toelichting op het oordeel

Probleemoplossend vermogen versus aantasting

De Commissie leidt uit het MER af dat er ten aanzien van de goede ontsluiting van Noord Fryslân sprake is van twee problemen. Enerzijds is er congestie op de weg Stiens-Leeuwarden (de N357) en op de aansluiting in Leeuwarden. Anderzijds is er in toenemende mate sprake van verkeer vanuit het noorden met als bestemming het westen of het zuiden, dat zich op ongewenste wijze verspreidt over het landelijk gebied ten westen van Leeuwarden. Uit het MER wordt duidelijk dat de aanleg van een noordwesttangent volgens het voorkeursalternatief in eerste instantie het sluipverkeer bundelt en het probleem van de ontsluiting van Noord Fryslân van en naar de rest van het land oplost en in mindere mate het probleem van de verbinding van dit gebied met Leeuwarden. De congestie op de weg Stiens-Leeuwarden blijft onverminderd een probleem. Volgens de prognoses veroorzaakt het voorkeursalternatief op het wegvak Stiens-Leeuwarden een verkeersreductie van (slechts) ca.15% ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Een dergelijke reductie is niet merkbaar in bijvoorbeeld geluid. Ten opzichte van de huidige situatie is er sprake van een toename. Het probleemoplossend vermogen is dus gering voor een deel van het probleem⁸. Dit wordt echter niet duidelijk uit het samenvattende overzicht van de effecten van alle alternatieven⁹. Ook effecten op landschap, cultuurhistorie en natuur worden in deze tabel regelmatig te rooskleurig voorgesteld¹⁰. Hoewel dit uit de rest van het MER wel af te leiden is, komt hierdoor uit de scoretabel niet goed tot uiting dat tegenover een beperkte oplossing van een deel van het probleem, ernstige schade aan landschap en cultuurhistorie staat.

⁸ Dit wordt ook opgemerkt in verschillende inspraakreacties, zoals bijvoorbeeld nr. 11 van Stichting Ringsom Great Terherne, nr. 15 van NLTO en nr. 21 van T.Okkema en R.Brolsma.

⁹ “Scoretabel beschouwde alternatieven” op pagina 18 van het deelrapport Effectbeschrijving.

¹⁰ Voor het probleemoplossend vermogen van alternatief 8 op de N357 wordt bijvoorbeeld een “+” gegeven, terwijl, zoals hierboven opgemerkt, dit probleemoplossend vermogen gering is. Aan de andere kant wordt aan de cultuurhistorische aspecten een “0/-” toegekend ten opzichte van de autonome ontwikkeling en zelfs een “+” in het geval van landschappelijke herkenbaarheid. Dit acht de Commissie een te positieve waardering, aangezien uit het MER is af te leiden dat de ingreep plaatsvindt in een tot nu toe relatief ongerept, landschappelijk en cultuurhistorisch zeer waardevol gebied. Vergelijkbare opmerkingen zijn te maken bij de scores op levende natuur.

Vliegveldalternatief

Het vliegveldalternatief in de gepresenteerde vorm lost alleen het probleem bij Leeuwarden op. Daarom, en gezien de hoge (maatschappelijke) kosten die met het vliegveldalternatief in de beschouwde variant gepaard gaan, acht de Commissie voldoende onderbouwd dat dit alternatief in de voorselectie is afgevallen.

De Commissie heeft vervolgens overwogen dat een vliegveldalternatief dat noordelijker op de N357 aantakt, bijvoorbeeld via het tracé van het “aardappellijntje”, in combinatie met een opwaardering van het noordelijke deel van het wegvak Stiens–Leeuwarden mogelijk wel beide problemen oplost. Bovendien zou dit alternatief de landschappelijk en cultuurhistorisch zeer waardevolle “driehoek” ontzien. Uit het MER wordt duidelijk dat een dergelijk alternatief niet serieus overwogen is omdat dit op bezwaren van de kant van Defensie stuitte, maar niet wat de aard van die bezwaren waren en of die mogelijk weg te nemen zijn. Navraag bij de provincie Fryslân heeft uitgewezen dat Defensie dit alternatief onaanvaardbaar acht, enerzijds om veiligheidsredenen en anderzijds omdat het tracé de infrastructuur van het vliegveld doorkruist: juist aan de noordwestelijke kant bevinden zich veel gebouwen en wordt er bovendien momenteel bijgebouwd¹¹. Op grond van deze informatie gaat de Commissie er vanuit dat een meer noordelijk aantakkend vliegveldalternatief terecht buiten beschouwing is gebleven. Het is aan het bestuur om te beoordelen of het, gezien de waarde van het te doorsnijden landschap, gewenst is om de door Defensie aangedragen bezwaren nader te bezien.

mma

Alternatief 8 is opgenomen in het meest milieuvriendelijk alternatief (mma). De Commissie heeft overwogen of dit terecht is waar het de driehoek Beetgum, Marssum, N383 betreft. Dit cultuurhistorisch zeer waardevolle gebied wordt namelijk door alternatief 4 in zijn geheel ontzien, waar alle andere alternatieven, inclusief alternatief 8, het gebied doorsnijden. Vanuit cultuurhistorische optiek zou voor het middengedeelte van het tracé alternatief 4 dus als mma moeten worden beschouwd. Uit het MER valt af te leiden dat alternatief 4 onvoldoende probleemoplossend is. De Commissie onderschrijft dit. Hoewel dit niet met zoveel woorden in het MER staat, constateert de Commissie dat alternatief 4 als een niet realistisch alternatief wordt beschouwd en om die reden niet in het mma wordt opgenomen.

2.3

Tot slot

De opmerkingen in het verdere advies zijn niet van invloed op het hierboven gegeven positieve oordeel. De Commissie hoopt hiermee wel een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming.

¹¹ De Commissie heeft inzage gehad in de brief van Defensie waarnaar verwezen wordt op pagina B12 van de bijlagen, waarin deze bezwaren uiteengezet worden.

3. OVERIGE OPMERKINGEN OVER HET MER MET AANBEVELINGEN VOOR DE BESLUITVORMING

3.1 Cultuurhistorie en natuur

Uit het MER is af te leiden dat de initiatiefnemer zorgvuldig wil omgaan met de hoge cultuurhistorische en archeologische waarde van het gebied. Er is een Quick-scan uitgevoerd en inmiddels wordt een aanvullende inventarisatie uitgevoerd¹². De Commissie mist echter een heldere verwoording van wat men nu met de uitkomsten van het onderzoek wil gaan doen. Het gaat daarbij vooral om de koppeling tussen de uitgangspunten van het provinciaal en het rijksbeleid (behouden heeft bijvoorbeeld de voorkeur boven opgraven) en hoe deze via de in het MER beschreven compenserende en mitigerende maatregelen geoperationaliseerd gaan worden. In de effectbeschrijving (p.42) staat verwoord aan welke compenserende en mitigerende maatregelen gedacht kan worden. Uit het MER is echter niet duidelijk hoe de waardering van landschappelijke en archeologische waarden in de uitwerking van het tracé zal verlopen en wanneer men mitigerende maatregelen wil inzetten. Bijvoorbeeld: wanneer is het verdedigbaar om door een archeologische vindplaats heen te gaan en wanneer wordt het tracé omgelegd?

Ook qua natuurwaarden zijn er punten die voor de tracékeuze weliswaar voldoende zijn uitgewerkt, maar die een zorgvuldige uitwerking en inpassing van het tracé en vormgeving van de weg nodig maken.

- Er is een aanduiding gegeven van de floristisch waardevolle gebieden¹³. De vraag of, om deze gebieden te ontzien, bij de inpassing van het weglichaam rekening moet worden gehouden met (effecten op) (lokale) kwel-systemen wordt in het MER echter niet beantwoord.
- In het MER wordt aangenomen dat weidevogels ruimtelijk evenwichtig zijn verdeeld over studiegebied. Uit diverse inspraakreacties¹⁴ komt echter naar voren dat die veronderstelling niet voldoende is onderbouwd, gezien het vogelbroedreservaat Cleyn Alserd, dat uitzonderlijke hoge dichtheden heeft van kritische weidevogelsoorten als Grutto en Tureluur.

De Commissie adviseert in de verdere uitwerking van het tracé aandacht te schenken aan bovenstaande punten en aan te geven hoe men tot waardering van en afwegingen over cultuurhistorische, archeologische en natuurwaarden komt.

¹² Dit blijkt uit inspraakreactie nr. 19 van de ROB.

¹³ De begrenzing van floristisch waardevolle gebieden is mede gebaseerd op Holpijp, een plantensoort die wijst op stroming in de zin van kwel. De ecohydrologische beschouwing en analyse van het landschapssysteem is gelet op het voorkomen en verspreiding van Holpijp niet overtuigend. Zie ook het rapport “inventarisatie floristische natuurwaarden”.

¹⁴ Inspraak nr. 11 van de Stichting Ringsom Great Terherne, nr. 16 van de Friese Milieufederatie en nr. 13 van de Vereniging Milieudefensie.

3.2 Maatregelen rond Leeuwarden

Zoals in hoofdstuk 2 aangegeven, leidt de Commissie uit het MER af dat er sprake is van twee problemen en concludeert de Commissie dat de problematiek rond Leeuwarden (Valeriusplein) niet kan worden opgelost met het voorkeursalternatief. Om de problematiek rond Leeuwarden op te lossen zijn verdere maatregelen nodig. In het MER zijn wel maatregelen aangedragen¹⁵. Er wordt echter niet duidelijk gemaakt welke maatregelen doorgevoerd zullen worden en wat het totale effect is van de maatregelen.

De Commissie adviseert in de verdere uitwerking duidelijk te maken in hoeverre het voorkeursalternatief wordt aangevuld met maatregelen voor het oplossen van de problematiek rond Leeuwarden en wat de effecten daarvan zijn.

¹⁵ Zoals genoemd bijvoorbeeld genoemd bij het Nulplusalternatief, §3.1 van het deelrapport Selectie en inkadering.